

Begreppskollen

Faktablad - begrepp och definitioner

Diskriminering/ diskriminerings- grunderna

En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen är att någon missgynnas eller kränks och att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna. Det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Diskriminering kan vara direkt, indirekt eller i form av trakasserier.

Exkludering

Att inte skapa bästa möjliga förutsättningar och möjligheter för att alla ska nå sin fulla potential skapar exkludering. Arbetsplatser behöver arbeta aktivt med inkludering för att minska risken för exkludering.

Främja

Främjande arbete handlar om att förstärka och bygga vidare det som vi vill ha mer av för att skapa en mer jämlik och jämställd arbetsplats. Oavsett om problem finns eller inte.

Förebygga

Förebyggande arbete handlar om att undanröja hinder i förväg och förebygga risken för t.ex. diskriminering och exkludering.

Folkhälsa

Folkhälsa är, till skillnad mot individens hälsa, ett begrepp för hela befolkningens samlade hälsa. Det tar hänsyn till både nivå och fördelning av hälsan. En god folkhälsa innebär alltså att hälsan är så god som möjligt och samtidigt så jämlikt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället. Källa: SKL

Hegemonisk maskulinitet

Är den formen av maskulinitet som för tillfället är den mest accepterade. På så vis idealiseras den på samhällelig nivå, och tvingar män att förhålla sig till idealet när de gör maskulinitet. Det är samma ideal och positionerande män emellan som samtidigt legitimerar mäns överordnade position gentemot gruppen kvinnor.

Hierarkier

Kallas en ordning där någon eller något står över andra eller annat. Det innebär att det förekommer någon form av maktordning, där den som står överst oftast innehar makt/inflytande över den som står under. Det kan handla dels om formella hierarkier, exempelvis en arbetsplats som har en hierarkisk organisationskultur. Det kan även handla om informella hierarkier, där exempelvis vissa samhällsgrupper har mindre makt och inflytande än andra.

Inkludering

Inkludering är att skapa bästa möjliga förutsättningar och möjligheter för att alla ska nå sin fulla potential på jobbet i enlighet med individernas unika egenskaper, förutsättningar, behov och kapaciteter.

Intersektionalitet	Ett begrepp och analysverktyg som används för att synliggöra hur maktstrukturer som rasism, sexism, funkofofi, homofobi och transfobi hänger ihop och samverkar med varandra som leder till ojämlikhet och diskriminering. På individnivå används intersektionalitet för att synliggöra hur kön, sexualitet, ålder, klass, funktionalitet, etnicitet, religiös tillhörighet samverkar och leder till olika maktpositioner.
Kön	Kön betyder olika saker och består av olika perspektiv och aspekter. Transformering.se har förklarat könsidentitet, könsuttryck, kropp och juridiskt kön på ett pedagogiskt sätt. Läs gärna mer på: http://www.transformering.se/vad-ar-trans/kon
Jargong	Är ett internt språkbruk som används av få eller flera personer, och som ofta blir svårbegripligt för personer som står utanför gemenskapen. En jargong kan vara ett effektivt sätt att skapa gemenskap och stärka grupper. På grund av dess många gånger informella regler finns samtidigt risken att den befäster normer kring hur en förväntas vara, vad det skämtas om och inte, och på så vis exkluderar personer som inte passar in eller tillhör normen. Det riskerar i sin tur att leda till orättvist bemötande och diskriminering.
Jämlikhet	Alla, oavsett diskrimineringsgrunderna, ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter på livets alla områden.
Jämställdhet	Alla, oavsett kön, ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter på livets alla områden.
Makt	Ojämlikhet kan förstås i den maktobalans som finns i samhället där vissa personer får bättre möjligheter att påverka sitt liv, delta i samhället och nå sin fulla potential. Makt finns och kommer till uttryck på sätt och på olika nivåer i samhället, både i mellanmänniskliga relationer och på ett strukturellt plan som delar in och över- och underordnar personer.
Maktordning	I samhället finns det hierarkiska ordningar mellan grupper som påverkar i vilken grad människor tilldelas makt. Könsmaktordningen utgår från en feministisk analys där män erhåller mer makt än gruppen kvinnor. Andra maktordningar utgår från sexualitet, etnicitet, klass, ålder osv.
Maskulinitet	Är de strukturella beteenden, värderingar och som tillskrivs gruppen män. Eftersom det utgår från sociala föreställningar snarare än kroppsliga skillnader kan de förändras, och även tillskrivas- och intas av personer som har annan könsidentitet än man.
Normer	Handlar om oskrivna och informella regler. Det kan handla om allt från hur en som person förväntas bete sig eller vara, men det finns även normer kring hur vi bör leva våra liv och hur vi ska se ut. Normer är kopplade till makt och förekommer både på individ och samhällsnivå. Normer kan förändras över tid. Exempelvis vilka lagar vi inrättar står ofta i relation till vilka samhälleliga normer som råder.
Normkritik	Ett normkritisk förhållningssätt handlar om att synliggöra och ifrågasätta sociala och språkliga normer som är begränsande och tex leder till ojämlika maktförhållanden.

Normkreativitet	Normkreativitet är framåtsyftande och handlar om att förändra begränsande normer. Normkreativitet sätter fokus på görandet och hur vi åstadkommer förändring.
Psykisk hälsa	Symtom för psykisk ohälsa kan vara att man ser och hör saker som ingen annan gör, att man känner sig ledsen, orolig, ensam, har sömnsvärigheter och mår dåligt en längre tid. Alla människor kan må psykiskt dåligt och det kan variera under livets gång.
Rasism	En maktstruktur som skapas, upprätthålls och reproduceras genom att vi tillskriver människor egenskaper, rangordnar och ger dem olika tillgång till makt och resurser utifrån föreställningar om hudfärg, etnicitet och/eller religiös tillhörighet.
Rasifiering	Ett begrepp som beskriver hur en person rasifieras, det vill säga tillskrivs egenskaper utifrån föreställningar om hudfärg, namn, etnicitet och religiösa tillhörighet. Personen utsätts alltså för rasism eller negativ särbehandling utifrån dessa föreställningar.
Tolkningsföreträde	Personer tillhörande en diskriminerad eller marginaliserad grupp har rätt att få definiera hur förtrycket tar sig i uttryck och vad som upplevs som nedsättande. Personer som inte hör till gruppen kan fortfarande vara allierade eller ge sina tankar och åsikter men dessa väger inte lika tungt.
Vithet	Ett begrepp som används för att beskriva hur en person tillskrivs egenskaper och får privilegier utifrån sin vithet. Ingen är vit på riktigt utan det är en social konstruktion, några uppfattas som vita medan andra inte gör det. En icke-vit person är en person som inte uppfattas som vit.